

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

SERAMİK SANATINDAKADIN FİĞÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN
UYGULAMALAR

Tuğba ÖZKAN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

SERAMİK SANATINDA KADIN FİĞÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN
UYGULAMALAR

Tuğba ÖZKAN

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

Tuğba ÖZKAN tarafından hazırlanan 'SERAMİK SANATINDA KADIN FİĞÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN UYGULAMALARI' başlıklı bu çalışma, 04/10/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof. Kaan CANDURAN

Jüri Üyesi (Danışmanı)

Doç. U. Tolga SAVAŞ

Jüri Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi Rıza Tan Buğra ÖZER

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN UYGULAMALAR

Danışman:Doç.Ufuk Tolga SAVAŞ

Yazar: Tuğba ÖZKAN

ÖZ

Bu çalışmada sanata büyük ölçüde konu olmuş kadın figürü, son yıllarda yaygın olan meme kanseri sonucu tek memesi deformasyona uğramış kadın vücudu , özgün bir biçimde seramik sanatıyla yorumlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde ,kadının tarih öncesi dönemlerde sanatın içerisindeki konumu üzerine görüşler sunulmuştur. İkinci bölümde ise sanat akımlarında, dönemin sanatçılarının kadın figürü bağlamında yaptıkları çalışmalar incelenmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise kadının meme kanseri sonucu tek memesini kaybetmesi gözleme ve düşünsel bir temele dayandırılarak ve plastik bir kaygı da gözetilerek seramik formlarda sanatsal bir dille ifade edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kadın, figür, meme, kanser, sanatta kadın

OPENING TECHNIQUES IN CONTEMPORARY CERAMIC FORMS

Supervisor:Doç.Ufuk Tolga SAVAŞ

Autor:Tuğba ÖZKAN

ABSTRACT

The female figure has often been a source of inspiration of the arts. In this dissertation, the female body is deformed as result of breast cancer which is common in recent years has interpreted in an original form of ceramic art.

In the first part of the study its been discussed the role of women in the arts in the prehistoric period. In the second section; The artists working on the female figure of various art movements are examined. Last section is intended to express self examination, observation and aesthetic concerns of women suffering breast cancer based on a philosophical perspective. Breast cancer, is intended to express artistically in ceramic forms by considering plastic concerns.

Keyword: women, figure, breast, cancer, women in art

TEŞEKKÜR

Bu alıőma sűrecinde benden hoőgűrűsűnű ve yardımlarını esirgemeyen tez danıőmanın Doç. Ufuk Tolga SAVAŐ'a , çok deėerli hocam Prof. Dr. Kaan CANDURAN'a Lisans ve Yűksek Lisans dűneminde beni yetiőtiren Hacettepe Gűzel Sanatlar Fakűltesi Bűlűmű'nde bulunan tűm deėerli hocalarıma, yaőadıėım sorunlarda űzűmleriyle her zaman yanımda olan, desteklerinin esirgemeyen Caner GűKEOėLU ve GűKEOėLU ailesinin tűm bireyelerine, canım abime ve bana sonsuz gűvenen dotlarıma, teőekkűrlerimi sunarım.

Tuğba ÖZKAN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	iv
GÖRSEL DİZİNİ	v
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN	
1.1. Sanatta Kadın Figürü	2
1.2. 20.Yüzyıl Sanat Akımlarında Kadın Figürü	5
1.2.1. Kübizm'de Kadın Figürü.....	5
1.2.2. Dadaizm ve Sürrealizm’de Kadın Figürü	7
1.2.3. Ekpresyonizm'de Kadın Figürü	8
2. BÖLÜM: TÜRK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ.....	10
2.1. Kadın Figürü Çalışan Sanatçılar ve Eserleri.....	11
2.1.1. Kadın Figürü Çalışan Türk Sanatçılar	11
3. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN	
UYGULAMALAR	22
3.1. Kişisel Uygulamalar	22
SONUÇ.....	33
KAYNAKLAR.....	36
ETİK BEYANI.....	37
ORJİNALLİK RAPORU	38
ORIGINALITY REPORT.....	39
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	40

GÖRSEL DİZİNİ

Resim 1. Willendorf Venüsü	3
Resim 2. Anadolu'nun bolluk ve bereket tanrıçası	3
Resim 3. Bamberg İncili "Cennet Bahçesi" 9. Yüzyıl	4
Resim 4. İlk Günah	4
Resim 5. "Avignonlu kızlar"	6
Resim 6. "Ağlayan Kadın"1937	7
Resim 7. Henri Matisse "Mağrip Paravanı"	8
Resim 8. Pierre Bonnard "The Bath"	8
Resim 9. "La Berceuse"Augustine Roulin 1889	9
Resim 10. Orhan Peker 10	
Resim 11. Nedim Günsür	10
Resim 12. Füreya Koral "Yürüyen İnsanlar"	11
Resim 13. Sadi Diren.....	12
Resim 14. Celile Hanım	13
Resim 15. Mihri Müşfik	14
Resim 16. Melek Celal Sofu.....	15
Resim 17. Anadolu İdolü.....	16
Resim 18. Pencere Önünde Model	17
Resim 19. Nü	18
Resim 20. Nü	19
Resim 21. Nü	20
Resim 22. Kayıktaki Kız	21
Resim 23. Meme Kanseri 1, 1050 °C	23
Resim 24. Meme Kanseri 2, 1050 °C	24
Resim 25. Meme Kanseri 3, 1100 °C	25
Resim 26. Meme Kanseri 4, 1050 °C	26
Resim 27. Meme Kanseri 5, 1050 °C	27
Resim 28. Meme Kanseri 6, 1050 °C	28
Resim 29. Meme Kanseri 7, 1050 °C	29
Resim 30. Meme Kanseri 8, 1050 °C	30
Resim 31. Meme Kanseri 9, 1100 °C	31

GİRİŞ

Tarih boyunca kadın bilim, felsefe, inanç gibi insanlık için önemli öğelerin içerisinde yer almıştır. Sanatta geçmişten günümüze , estetik biçimlerin yaratıcıları olmuşlardır.

Bu tezin konusu ,geçmiş tarihlerden günümüze, kadın imgesine sanatsal anlamda yaklaşma ve sanatın düşsel ilkesini oluşturan özne ve nesne ilişkisini kadın imgesi üzerinden inceleme oluşturmaktadır.Çalışmanın kavramsal çıkış noktası, sanat eserinin yapay bir nesneden, sanatçı ve izleyicisi ile etkileşime giren kadın figürü halini almasıdır.

Araştırma yapılırken geçmişten günümüze dünya sanatında kadın imgesi temel alınmıştır. Klasik sanat tarihi içerisinde kadın, kendisine biçilen roller ile temsil edilmiştir. 20. yüzyılda ise modern sanatın getirdiği burjuvazi hakimiyeti ile kadın yeni bir kimlik edinir. 20. yüzyıl ortalarından itibaren feminist sanat tarihi yazımına temel oluşturan modernizm ve kadın imgesi üzerine pek çok çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmada ise kadın imgesinin seramik sanatında özgün yorumları ele alınmıştır. Geçmişte olduğu gibi yaşamış duyguların dışavurum şekliyle kadın imgesinin seramik sanatı ile anlatımı amaçlanmıştır. Çoğunlukla kadınların yaşadığı meme kanseri hastalığı bu çalışmada seramik figürler ile işlenmiştir. Kadın için bir çok duyguyu barındıran meme organının yok olmasının kadında yarattığı duygusal, çevresel, cinsel ve estetik kaygıları , kadın vücudundaki eksilen bu organın sanat ile izleyiciye ulaşması bu tez in temel amacıdır.

1. BÖLÜM

SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN UYGULAMALAR

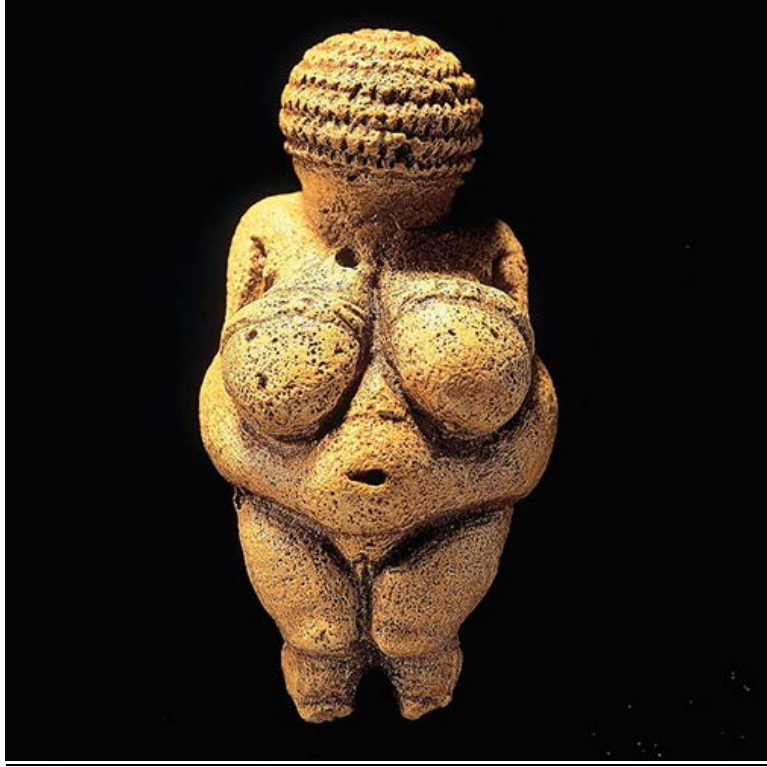
1.1. Sanatta Kadın Figürü

Günümüze kadar bir çok özne sanat dünyasında konu olmuştur. Bu öznelerin içerisinde kadın figürü ise bir çok sanatçıya ilham olmuştur. Kadın estetik anlamda sanatçıların birebir ya da soyut olarak eserlerinde önemli anlamda yer almıştır.

Kadın çağlar boyunca sanatsal estetik biçimlerinin yaratıcıları olmuşlardır. Sanatta kadın her zaman önemli bir yere sahip olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Kadın imgesi tarih boyunca toplumsal her alanda olduğu gibi sanatta da dönemin ihtiyaçlarına göre toplumun veya izleyicilerin sınırlandırmaları dahilinde şekillendirilmiştir.

Sanat tarihinde kadın, çok eski yıllarda üreten değil üretilen olarak yer almıştır. Bu da geçmişe baktığımızda sanat dünyasında, sanatçıların eserlerinde kadınlardan ilham alınarak oluşturulmuş kadını obje olarak yorumlayan eserlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tarih öncesi sanatın amacıyla ilgili pek çok teori ortaya atılmıştır. En çok kabul gören teori, bu dönemdeki sanatın muhtemelen başarılı avlanma için dini ritüellerin bir parçası olduğudur. Dünyanın çeşitli yerlerinde, abartılı göğüsleri ve göbeği olan, venüs heykelticikleri denilen tarih öncesinden kalma küçük heykeller, büyük ihtimalle doğurganlığı sembolize eder. En ünlüsü, yaklaşık olarak M.Ö. 28000-25000’li tarihlerden kalma, Avusturya’da yer alan Willendorf venüsü’dür (Resim 1).

Resim 1. Willendorf Ventüsü

Kadın figürleri sanatın bulunduğu topluma, dine ve toplumun kültürel yapısına göre betimlenmiştir. Farklı yaşayışlarda kadın doğurganlığı nedeniyle yüceltilmiş ve doğa ana, toprak ana gibi yaşamın kaynaklarıyla özleştirilmiştir. Tarih öncesi dönemlerde özellikle neolitik çağ ve öncesinde ana-erkil, ana soylu kültürlerin bir yansıması olan yaratıcı ana tanrıça düşüncesinin bir devamı, bu kültürlerdeki tezahürü Kybele olmuştur (Bulut, 2018).

Resim 2. Anadolu'nun bolluk ve bereket tanrıçası
(<https://www.wannart.com/anadolunun-bolluk-ve-bereket-tanricasi-kybele/>)

Dönem dönem de uğursuz ve günahkar sayılarak dışlanmış ve hor görülmüştür. Bazı çağlarda Hristiyanlık dininin hikayeleri sanata büyük ölçüde konu olmuştur. Avrupa sanatının büyük ve önemli örneklerini oluşturan bu konular eski ve yeni ahit sahneleridir. Sanat tarihinde işlenmiş en yaygın eski ahit konusu olan "Adem ile Havva" kadın düşmanlığının dayandığı bir temel olması açısından çok önemlidir.(İdil, 2017,cilt 6,sayı 30)Erken ortaçağ'daKarolenj dönemine ait Manastır yapımı el yazmalarından olan Bamberg İncili içindeki "Cennet Bahçesi" sahnesi konunun yalın ve anlaşılır imgelerle verildiği eğitsel örneklerden biridir(Resim 2). "Adem'in Yaratılması"ile başlayan sahne "Hayvan ve Bitkilerin Yaratılması", "Havva'nın Yaratılması", "Havva'nın Şeytan Tarafından Kandırılması", "İlk Günah", "Cennet'ten Kovulma", "Habil ve Kabil", "Yüceltilen İsa" sahnelerinin yansıtılmasıyla bir öğreti mantığı amaçlanmıştır.

Resim 3. Bamberg İncili "Cennet Bahçesi" 9. Yüzyıl
(<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1488073354.pdf>)

Adem'in Cennet'ten kovulmasına sebep olan Havva, bu dönem içinde günahkarlığı temsil eden en önemli kadın figürü olarak dini sanat sahnelerinde yerini almıştır(Resim 3).

Resim 4. İlk Günah
(<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1488073354.pdf>)

Fransız İhtilal'i ile sanatta kadına karşı bu bakış açısı, kadınların haklarını aramaya başlamasıyla birlikte değişmeye başlamıştır. İhtilal sonrasında 20.Yüzyıl'ın başlarında yalnızca sanat alanında değil, aynı zamanda yerel ve kamusal alanda da kadınlar için işler değişmeye başlamıştır. 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmaya başlayan bu sosyal değişim, 1.Dünya Savaşı ile birlikte daha da gelişmiş ve büyüyen küresel huzursuzluk daha fazla kadını iş gücüne katılmaya sevk etmiştir. Bu durum karşısında ise dönemin sanatçıları başlattıkları sanat akımlarında kadının daha farklı betimlemişlerdir.

1.2. 20.Yüzyıl Sanat Akımlarında Kadın Figürü

Sanat ister duyguları harekete geçirmek, ister mesaj iletmek için olsun sonuç olarak, her zaman yapıldığı dönemi kayıt altına alır ya da çağına ayna tutar. Bütün sanatçılar, yerleşik gelenekleri yıkarken bile, tarihteki yerlerini ve zamanlarını yansıtırlar.

Dünya savaşlarının yaşanması, sanayi ve teknolojinin akıl almaz şekilde gelişmesi ve siyasal dengelerin tamamen değişmesi 20. Yüzyıl sanatçılarının eserlerinde yeni akımlar ortaya çıkarmalarına neden olmuştur. Yaşanılan bu olaylar karşısında sanatçılar kadın figürlerini 20. Yüzyıl akımlarının getirdiği duygularla tasvir etmişlerdir.

1.2.1.Kübizm'de Kadın Figürü

Kübizm bir grup sanatçının 1911'de birlikte sergi açmaları üzerine bu sıfatın kullanılmasıyla bir akımın markası haline geldi.

Nesneleri aynı anda birden çok bakış açısından resmeden kübistler, geleneksel tek bakış açılı imgelere göre çok daha fazla şey gösterdiler. Düz yüzeylerde buna ulaşmak için farklı açılardan yaptıkları tasvirler, geometrik düzlemler gibi görünür. Eserlerine ilk eleştiriyi getiren Louis Vauxcelles bunları ' Küçük Küpler' diye tanımlamış, bu da kübizm adının ilham kaynağı olmuştur(Hodge, 2017:35).

Bu akımın sanatçıları soyutlamaya karşı figürasyonu bilinçli ve ciddi bir konu olarak gündeme getirmişlerdir. Bunun üzerine Pablo Picasso'nun "Soyut sanat diye bir şey yoktur" dediği söylenmiştir. Akımın öncülerinden olan sanatçı bu düşüncesiyle birlikte toplum tarafından dışlanmış grupları eserlerinde kullanmıştır.Kübizm temellerinin,1907 yılında Pablo Picasso'nun" Avignonlu Kızlar" resmi ile atıldığı söylenmektedir (Resim 4)Picasso'yla

birlikte K buzmin temellerini atan Braque'ı bile a fallattığı s  ylenen bu resmin en b  y  k özelliği ,estetik g özelliğin ne olduğuna ilişkin alışıla gelmiş kalıpları yı kması,g özel ile çirkin arasındaki geleneksel ayrımları yok etmesi,deyim yerindeyse kendi kurallarını kendi koyan bir tavır taşımasıdır . "Avignonlu Kızlar"ın Afrika masklarını ve İberya heykelciklerini andıran deforme olmuş v  cutlarında,primitif sanatın soyut ve ham enerjisinin etkileri vardır(Antmen:?)

Resim 5. "Avignonlu kızlar"

(<https://defteriniz.com/kubizm-cagdas-sanat-akimlari-bati-sanat-tarihi/34703/>)

Bunun dışında yaptığı "Ağlayan Kadın" tablosu yaşadığı aşkı da eserlerine yansıtığını g  stermektedir (Resim 5).Picasso'nun inanılmaz fır  ası kadının t  m kederini acısını ortaya çıkarmakta ve t  m çıplaklığı ile ağlayan kadını izlettirmektedir. K  bizmin ger  ekliği çarpıtarak yansıtması, ağlayan bir kadının t  m ruhunu da ortaya çıkarmaktadır. Sanat tarihinde, Picasso'dan önce hi   bir ressam ağlayan bir kadını, sadece ağladığı i  in resmetmediği bilinmektedir.

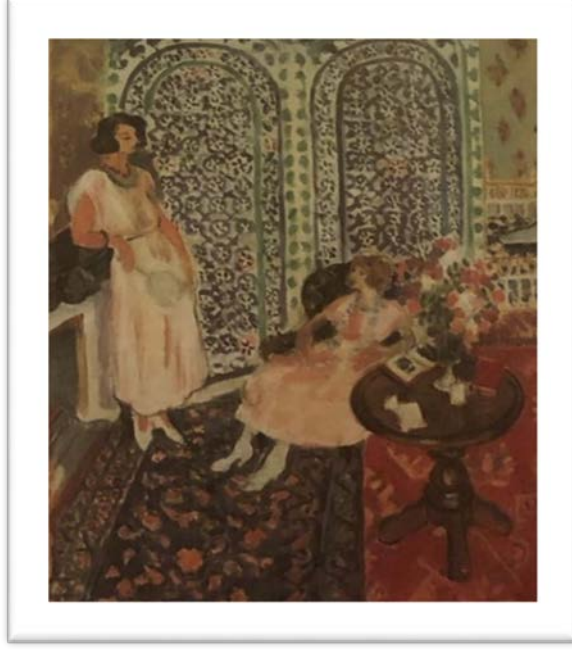
Resim 6. "Ağlayan Kadın"1937
(<https://www.meteorgaleri.com/picasso-aglayan-kadin-kanvas-tablo>)

1.2.2. Dadaizm ve Sürrealizm’de Kadın Figürü

Dada ve gerçeküstücülük iki dünya arasındaki iki akım olmasına rağmen, 1914 öncesinde kendisini göstermeye başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın vahşetine tepki olarak , İsviçre’nin Zürih kentinde başlayan dada, bir ‘anti-sanat’ akımı olarak gelişti. Savaş, sosyal, siyasi, ekonomik açıdan olduğu gibi sanattada etkilerini göstermiştir

Sözcülüğünü yapan Romen şair Tristan Tzara (1886-1963)’ ya göre edebi ve sanatsal bir akımdan ziyade zihin hali olmaktadır , hiççi ve yıkıcı bir tavrıydı. İsmi bile bebeklerin söyledikleri türde bir kelime olarak anlam içermeyen Dada , bu haliyle kendi olumsuz yapısına çok uygun olmuştur. Dada sanatı değersizleştirilmiş ve dadacıların hepsi şok etkisi yaratmayı, öfke ve kırgınlığa neden olmayı amaçlamış kaba,saygısız olmaya çalışılmış bir akım olmuştur, bu sebeple sanat dışılık kültürünü yaratarak kendini dahi reddederek varlığını sona erdirmiştir. “Gerçek Dadacı Dada’ya karşıdır”.

Matisse’in “Mağrip Paravanı” (resim)ve Bernard’ın “Banyodaki Çıplak” (resim) eserleri Dadacıların ve Gerçeküstücülerin fiziksel ve psikolojik iyilik ideali, rahat varlıklı hayat gibi sevmedikleri her şeyi en azından ima etmişlerdir.

Resim 7. Henri Matisse "Mağrip Paravanı"(1921-22)
(<https://www.arthipo.com/tr-tr/>)

Resim 8. Pierre Bonnard "The Bath"
(<https://www.newstatesman.com/Pierre-Bonnard-Colour-Memory-Tate-Modern-review>)

Dadacılar da, özel olarak hiçbir araç baskın çıkmadı; her şey kabul edilebilirdi, çoğunlukla 'hazır nesnelere' kullanılıyordu. Bazı sanatçılar çöpten kolaj yaptılar, bazılarıysa performans sergilediler. Kasıtlı olarak skandallara imza attılar, ancak yarattıkları şok sonsuza tek süremezdi. Akım kısa süre sonra ivmesini kaybetti ve yerini gerçeküstüçülük aldı (Hodge, 2017:38).

1.2.3.Ekspresyonizm'de Kadın Figürü

20.yüzyılın başlarında ekspresyonizme bir tepki olarak doğan ekspresyonizm , dış dünyayı , sanatçının kendi duygu alemine uydurmaya çalışmıştır.

Ekspresyonizm'in en belirgin yönü , sanatçıların benliğini oluşturan etmenlerin tüm çıplaklığıyla sergilemeye çalışmalarıdır.Dolayısıyla sanatçı,duygu ve duyularını dışa yansıtarak kadın figürlerini kendine özgü tasvir etmiştir.

Ekspresyonizm'in öncülerinden olan Vincent Van Gogh bazı tablolarında kullandığı kadın figürlerinde, yaşamının belli döneminde bir duyguya öncü olmuş kadın modelleri işlemiştir.Bunlardan biri Augustine Roulin tablosudur (Resim 4). Arles'te yaşadığı dönemde tanıdığı postacı Joseph Roulin'dir. Van Gogh'un kulağını kestiği gece, onu bulup hastaneye kaldırmış, ona dostça davranmıştır. Roulin'in ailesi ahlakçı değildi, onu olduğu gibi kabul ediyor, eleştirmiyor ve destekliyordu. Kendi ailesinin çok az resmini çizerken, Roulin ailesinin üyeleri birçok resmine konu olmuştur. Joseph Roulin'in eşi Augustine Roulin'i eski rustik bir sandalyede, büyük göğüsleriyle şefkatli bir anne olarak resmeder.

Van Gogh'un portrelerini çizdiği kadınların çoğunluğu annesi gibi derin bir üzüntünün ve mutsuzluğun izlerini yüzlerinde taşırlar. Resimlerindeki bütün kadınlar, Van Gogh'un annesini algıladığı gibi kederli ve soğuktur. Van Gogh ağır desenli arka plan ve parlak kırmızı zemin yanında, kadını turuncu saçları, aydınlık, zümrüt yeşili etek ve koyu zeytin renkli üstle resmetmiştir. Augustine üç çocuklu bir annedir, resimde elindeki ip bebeğinin beşiğinin ipidir ve onu sallamaktadır. Fakat beşik görünmemektedir. La Berceuse, Fransızca ninni anlamına gelir (<http://www.leblebitozu.com/van-gogh-eserleri-hayati/>).

Resim 9. "La Berceuse" Augustine Roulin 1889
(<https://www.flickr.com/photos/mbell1975/5607115873>)

2.BÖLÜM

TÜRK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ

Türkiye' de sanat alanında kadının ortaya çıkışı ile ilgili bilgiler, 19.yüzyılın sonlarına doğru, Osmanlı sarayında nakkaşhanede kadın bulunduğuna ilişkin bir belgeyle olmuştur. Osmanlı zamanında kadının konumu düşünülürse, kadının sanatçı olması imkansız olduğu için görsel sanatlarda konu olmaktan öteye geçememiştir. Bundan dolayı kadınlar güzel resimler verdikleri için portre olarak, mekanlarda manzarayı güzelleştiren bir nesne olarak kullanılmışlardır. Cumhuriyet öncesi Türk sanatında kadını bir eylem içinde gösteren çok fazla eser bulunmaktadır.

20.yüzyılın başlarında ise Türk sanatında kadın imgesinin değişimi, kadının toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşamdaki konumuyla alakalı olmuştur. Böylesine büyük bir değişim bu dönemde İstanbul ve Anadolu'da kadın imgesi gerçekte olduğundan daha farklı bir görünümle dönemin ideolojileri doğrultusunda çalışan sanatçılar tarafından yeniden kurgulanmıştır.

Figüratif araştırmalar Türkiye'de 1960-80 yılları arasında artmıştır. Avrupalı sanatçılardan etkilenerek ,ekspresyonist tarzında çalışan sanatçılar olmuştur. Orhan Peker' de bunlardan biri olarak Oskar Kokoshka 'dan etkilenmiştir (Resim 10). Geniş mekan tasarımları içine küçük figürler sığdırarak, ilgi çekici kompozisyonlar oluşturan Nedim Günsür' de sanatçılara bu bağlamda yol gösterdiği ifade edilmiştir(Resim11).

Resim 10. Orhan Peker Resim 11. Nedim Günsür

Türk sanatının tarihine bakıldığında kadın figürünün genellikle sanatçıların ortak konularından biri olduğu görülmektedir. Bu eserlerde ortak olan ise, kadınların çıplak olmalarına rağmen, cinsel organlarının görünmemesi için çıplaklığı örten şekillerde modele

verilen duruşlarda kapalılığın olmasıdır. Ancak dönemin şartlarına model bulmanın güçlükleri göz önünde bulundurulduğunda ,bu konuda çekimserlik bir ölçüde anlaşılmaktadır. Bazı sanatçıların kendilerine model olmaları için eşlerini ikna ettikleri, anılarında yer almıştır.

2.1. Kadın Figürü Çalışan Sanatçılar ve Eserleri

2.1.1. Kadın Figürü Çalışan Türk Sanatçılar

Füreyye Koral (1910-1997)

Füreyya Koral İstanbul'da konakta dünya ya gelmiş bir paşa kızıdır. 1947 yılında İsviçre'ye giden sanatçı orada resim ,seramik ve heykel çalışmaları yapmıştır. Paris'te ünlü Serre'nin atölyesinde çalışmalar yapmıştır. Daha sonra Türkiye'ye dönerek kendine İstanbul'da seramik atölyesi kurmuştur. Çalışmaları günümüzde hala duvar panoları, otel ve iş mekanlarında görülebilmektedir.

Resim 12. Füreyya Koral “Yürüyen İnsanlar”
(<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2713>)

Prof. Sadi Rıfat Diren (1927- 2018)

Prof. Sadi Rıfat Diren 1927 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1952 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi seramik bölümünü bitirmiştir. 1956-1958 yıllarında Almanya'da eğitimine devam etmiştir. 1964 yılında öğretim üyesi olmuştur. 1991 yılında devlet sanatçısı ünvanını almıştır.

Resim 13. Sadi Diren
(<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=100&lang=TR&artistID=612>)

Celile Hanım (1883-1956)

Nazım Hikmet'in annesi Celile Hanım , n kad temasına yoğun yer vermiş ilk kad ressamdır. Fausto Zonaro'dan ders alarak ders olarak tablolarında daha çok portre, iek, hamam ve çıplak kad figürlerine yer vermiştir.

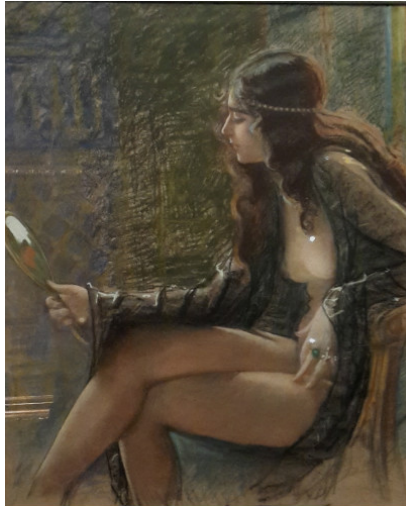
Resim 14. Celile Hanım

(<https://dunyalilar.org/celile-2.html/>)

Mihri Müşfik (1886-1954)

Türkiye’de çağdaş resim çalışmalarını ilk başlatan kadın ressamdır. Tanınmış kişilerin portreleriyle ün yapmıştır.

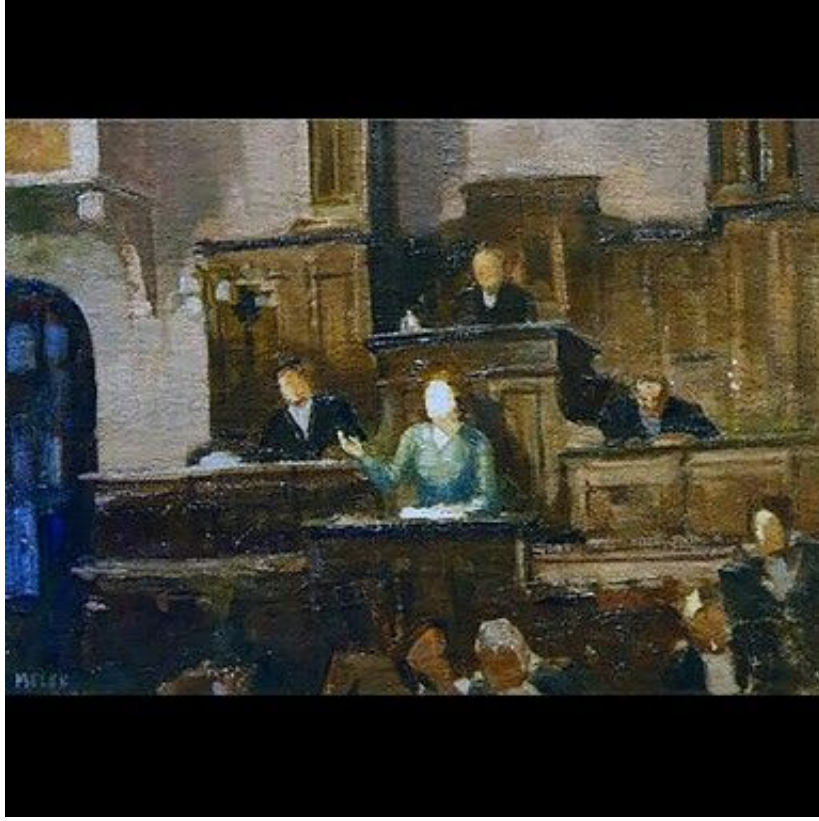
İstanbul’da bulunduğu dönemde Tefik Fikret ile dost oldu. Batılılaşma döneminde yoğun bir biçimde görülen Fransız etkilerinin edebiyat kısmını Edebiyat-ı Cedide Şairleri oluştururken Mihri Müşfik Hanım da onların yazdıklarını resimleyerek bir “Edebiyat-ı Cedide Resmi” yarattı. Edebiyat-ı Cedideciler’in portrelerini yaptığı da bilinen sanatçı, 1915 yılında, Tefik Fikret’in ölümü üzerine, yüzünün kalıbını alarak heykelini yaptı. Bu Türkiye’de yapılan ilk mask çalışmasıdır (<http://www.aylakkarga.com/sira-disi-bir-kadin-mihri-musfik-hanimin-hikayesi/>).

Resim 15.Mihri Müşfik (Aynalı Gözde)
(<https://kentine.wordpress.com/2016/01/28/uryan-ciplak-nu/>)

Melek Celal Sofu (1896-1925)

İlk Türk kadın ressam ve heykeltıraşlardandır. “TBMM’de Kadın Konuşmacı” adlı eseri ile kadının meclisteki varlığı, önemi ve gerekliliğini vurgulamıştır.

Resim 16. Melek Celal Sofu
(<https://dergipark.org.tr/download/article-file/395336>)

Erdinç Bakla (1939)

1939 yılında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. Babasının seramikçilik mesleği ile ilgili gösterdiği yolu izlemiştir. Türkiye'nin ilk seramik sanatçısı olan Hakkı İzzet' in öğrencisi olmuştur. Çalışmalarında hiçbir sanat ekolüne bağlı kalmamıştır. Çok sayıda yaptığı seramik kadın figürü çalışmaları vardır.

Resim 17. Anadolu İdolü(1990)

Cemal Tollu (1899-1968)

Cemal Tollu, sanatının bu ilk dönemlerinde daha çok figür çalışmıştır. Gerek desenleri gerek yağlı boyalarında figür çalışmaları yapmıştır ve çoğunlukla figürün deformasyonuna dayalı bir anlayış doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmiştir. Cemal Tollu'nun kendisine özgü kübist bir üslubu olan hocası Andre Lhote'nin öğretilerini özümsemiş bir biçimsel yaklaşımı vardır. Tollu'daki heykelsi formların temelinde, biçimciliği yata-dikey çizgilerin uyumunda ve hacimsel tasarımda gören bir anlayış egemen olmuştur.

Resim 18. Pencere Önünde Model (1939, Paris)

Naci Kalmukoğlu (1898-1951)

O dönemde kadın model bulmakta çok zorlandığından, genelde hamamlardan insanlar alınıp model yapılmıştır, bunlar çoğunlukla azınlıklar olmuştur. Daha sonra bu sorun Rusların model olmasıyla ozlmştr. Ona poz veren ve yaşamına sevgili ya da eř olarak giren figürlerin dışında, genelde koyu renkli modellerle çalışmıştır bunlarda ingenelerdir. Ten renginden, saından, giyisisindeki farklı renklerden hemen anlaşılmaktadır.

Resim 19. N

Feyhaman Duran (1886-1970)

Türk resim sanatında portrenin öncüsü olan Feyhaman Duran çalıştığı nülerde kadının gövdesini, cinselliği dışlar gibi yansıtmıştır. Renkçilikle işlenen resimlerde ten, genel olarak çıplaklarda görünen çekicilik yerine, bir tür kendine sığınmayı vurgulamaktadır. Kompozisyonlarında da gövdenin devingenliğinden çok ışık hareketliliği sağlandığı görülmektedir.

Resim 20. Nü

Hasan Vecihi Bereketoğlu (1895-1971)

Ağırlıklı olarak Boğaziçi, Salacak kıyıları ve Kurbağalıdere'yi işlediği eserlerinde sandalların sudaki akisleri gibi ayrıntılara önem vermiştir. Yapıtlarında diğer 1914 kuşağı sanatçılara nazaran daha soluk renkleri tercih etmiş, özellikle bej ve gri tonlarını sıklıkla kullanmıştır. İzlenimci üslupla yaptığı manzara resimlerinin yanı sıra kendisini veya yakın çevresini çalıştığı portrelerin, azda olsa nü 'leri de mevcuttur.

Resim 21. Nü (1964)

İzzet Ziya (1883-1936)

Tefrika roman ve hikayeler için çizdiği resimlerin yanı sıra bir hayli nü eserleri de bulunan Ziya, kadın resimlerine ağılık vermiş olmakla beraber, asıl şöhretini insan duygularını yüze yansıtarak elde etmiş bir sanatçıdır. İzzet Ziya'nın figürlerindeki hareket ve ifade gücü dikkate değer olmuştur. Ziya beyin Galatasaray Sergileri'nde 1916 dan itibaren sergilediği resimler arasında bu tür resimlerde vardır.

Resim 22. Kayıktaki Kız (1915)

3.BÖLÜM

SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ BAĞLAMINDA ÖZGÜN UYGULAMALAR

Tarih boyunca birçok nesne sanatta konu olmuştur. Bu nesnelerle yapılan eserler dönemin şartlarına ele alınarak çalışılmıştır. Bu çalışmalar farklı dönemlerde değişik akımlardan istifade edilerek ortaya konulmuştur. Kadın figürü ise tarihte birçok sanatçının ilham kaynağı olmuştur. Genellikle kadının doğurganlığı, estetik görünüşü ve cinsel kimliği konu olmuştur. Kadın vücudu görsel olarak estetiği temsil ettiği için birçok sanatçı tarafından çıplak olarak çalışılmıştır.

Bu çalışmada kadının hastalık kaynaklı deformasyona uğramış, cinsellik ve annelik duygusunu barındıran meme organının kaybı ve bunun sonrasında kadın vücudunun görünümündeki estetik kaygıları konu alınmıştır. Çalışmaların geneli, meme kanseri sonucu tek memesini kaybetmiş kadın figürlerinin seramik malzeme kullanılarak özgün olarak yorumlanmıştır.

3.1. Kişisel Uygulamalar

Kadın figürü uygulamaları incelenerek, kadının bugünkü sosyal yapıdaki yeri ve buna bağlı olarak şekillenen bireysel psikoloji esas alınmıştır. Değerlendirme yapılırken meme kanseri incelenerek, tasarımlar ortaya konmuştur. Bu düşünce doğrultusunda meme kanseri sonucu, fiziksel deformasyona uğramış kadın vücudunu kalıp ve elle şekillendirme teknikleri ile özgün bir biçimde çalışmalara yansıtılmıştır.

Resim 23. Meme Kanseri 1, 1050 °C

Elle şekillendirme tekniği kullanılarak yapılan kadın figürü bisküvi pişirimi sonrası aventurin sır ile sırlanmıştır.

Hastalık kaynaklı tek memesini kaybetmiş kadının kendisini cinsel ve estetik anlamda eksik hissettiği anlatan bir çalışmadır.

Resim 24. Meme Kanseri 2, 1050 °C

Elle şekillendirme tekniği ile teller kullanılarak fırınlanmıştır. Üzerinde aventurin sır kullanılmıştır.

Bu çalışmada, kanser hastalığının vücuda yayılması ve yavaş bir şekilde bedenin yok olmasını anlatmaktadır. Çamur dışında kullanılan teller insan vücudunun kemiklerini ifade etmektedir.

Resim 25. Meme Kanseri 3, 1100 °C

Kalıp tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kalıptan çıktıktan sonra üzerinde ajur tekniği kullanılmıştır ve üzerine mat transparan sır uygulanmıştır.

Tek memesi olan bu çalışmada da,kalan diğer memesinde kanser olma korkusu anlatılmaktadır .

Meme Kanseri - 50*25cm
Elle Şekillendirme
2012

Resim 26. Meme Kanseri 4, 1050 °C

Elle şekillendirme tekniği ile yapılmıştır. Üzerine meme kanserinin rengi olan pembe renkli sır uygulanmıştır.

Resim 27. Meme Kanseri 5, 1050 °C

Kalıp tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kalıptan çıktıktan sonra meme elle deforme edilerek şekil verilmiştir. Üzerine beyaz toplanmalı sır uygulanmıştır.

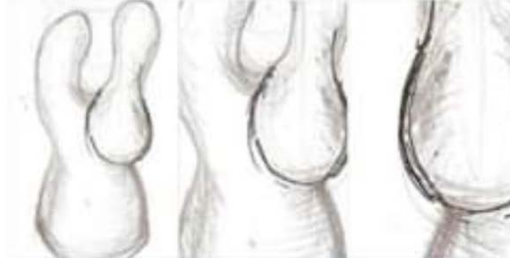

Resim 28. Meme Kanseri 6, 1050 °C

Elle şekillendirme tekniği ile yapılmıştır, meme kanserinin simgesi olan kurdele şekli verilmiştir. Üzerine meme kanserinin rengi olan pembe renkli sır uygulanmıştır.

Meme Kanseri - 55*30*30 cm
Elle Şekillendirme
2010

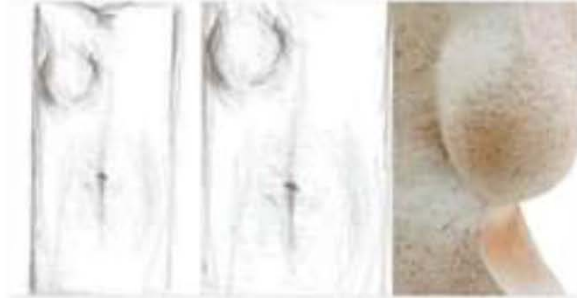

Resim 29. Meme Kanseri 7, 1050 °C

Elle şekillendirme tekniği ile yapılmıştır. Üzerine meme kanserinin rengi olan pembe renkli sır uygulanmıştır.

Berigh (İv) - 31*74cm
Ekle Şekillendirme
2010

Resim 30. Meme Kanseri 8, 1050 °C

Plaka tekniği ile yapılmıştır. Üzerine beyaz sır uygulanmıştır.

Resim 31. Meme Kanseri 9, 1100 °C

Kalıp tekniği kullanılmıştır. Beyaz amur kullanılarak tek pişirim yapılmıştır.

Resim 32 . Meme Kanseri 10, 1100°C

Plaka tekniği ile şamotlu çamur kullanılarak yapılmıştır. kanserli bölge olan bölge yeşil artistik sır kullanılarak renklendirilmiştir.

Resim 33 . Meme Kanseri 11, 1100°C

Beyaz çamur ile torna ve plaka tekniği kullanılmıştır. İki form arasında kullanılan tel ile memesini kaybetmiş kadının olumsuz duygulara hapsolmesini anlatmıştır.

Resim 34 . Meme Kanseri 12, 1100°C

Beyaz çamur ile plaka tekniği kullanılarak şekillendirilmiştir. Formun üzerine uygulanan doku ise, kadının estetik anlamda kaybettiği özelliklerinin izlerini anlatmıştır.

Resim 33 . Meme Kanseri 11, 1100°C

SONUÇ

Kadın estetik anlamda eski çağlardan günümüze kadar sanatın her dalında ilham kaynağı olmuş bir öznedir.

Günümüze kadariçinde bulunduğu din, kültür ve aile yapısına göre farklı imgelerle sanatın içinde var olmuştur. Tarih boyunca kadın bedenine ait organlar farklı duygularla sanatta izleyiciye sunulmuştur. Korku, hüzn, cinsellik, doğurganlık gibi duygular her dönemde farklı tarzlarda yorumlanmıştır. Bu tarz çalışmalar doğrultusunda yaptığım çalışma, hastalık kaynaklı deformasyona uğramış kadın figürü bağlamında özgün olarak seramik üzerine uygulanmıştır. Çalışmalarında kadın vücudunun önemli organı olan ve bir çok duyguyu estetiği barındıran meme, meme kanseri hastalığı adı altında yer almıştır

Farklı şekillerde yaptığım çalışmalarım birbirinden ayrı anlamlar taşımamaktadır. Her bir figürde memenin hastalıktan kaynaklı uğradığı deformasyon işlenmiştir. Ve bu çalışmalarda kadın için önemli olan organ memenin kadında yarattığı duygusal anlamlardaki deformasyonu da ele almıştır. Fiziksel anlamda kadın vücudunun, kadında yarattığı estetik kaygının izleyiciye sunulması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

ANTMEN Ahu, " 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar ", Sel Yayıncılık, 2008

BULUT Büşra , "Anadolu'nun Bolluk ve Bereket Tanrıçası; Kybele",2018

HODGE Susie, (2017). The Short Story Of Art.

<http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=100&lang=TR&artistID=612>

<http://www.aylakkarga.com/sira-disi-bir-kadin-mihri-musfik-hanimin-hikayesi/>

<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1488073354.pdf>

<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2713>

<http://www.leblebitozu.com/van-gogh-eserleri-hayati>

<https://defteriniz.com/kubizm-cagdas-sanat-akimlari-bati-sanat-tarihi/34703/>

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/395336>

<https://dunyalilar.org/celile-2.html/>

<https://kentzine.wordpress.com/2016/01/28/uryan-ciplak-nu/>

<https://www.arhipo.com/tr-tr/>

<https://www.flickr.com/photos/mbell1975/5607115873>

<https://www.meteor galeri.com/picasso-aglayan-kadin-kanvas-tablo>

<https://www.newstatesman.com/Pierre-Bonnard-Colour-Memory-Tate-Modern-review>

<https://www.wannart.com/anadolunun-bolluk-ve-bereket-tanricasi-kybele>

ETİK BEYANI

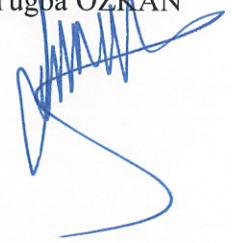
Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Sanat Çalışması Raporunda,

- Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

21./11./2019

Tuğba ÖZKAN

Yüksek Lisans

Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: SERAMİK SANATINDA KADIN FİGÜRÜ

BAĞLAMINDA ÖZGÜN UYGULAMALAR

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
24.10.2019	40	30180	04.10.2019	% 25	1199336845

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tuğba ÖZKAN

Öğrenci No.: N13125276

Anasanat/Anabilim Dalı: Seramik

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR.

Doç.U.Tolga SAVAŞ

**Master's
Art Work Report Originality Report**

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title : ORIGINAL APPLICATIONS IN THE CONTEXT OF FEMALE FIGURE IN CERAMIC ART

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
24.10.2019	40	30180	04.10.2019	%25	1199336845

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval.

Tuğba ÖZKAN

Student No: N13125276

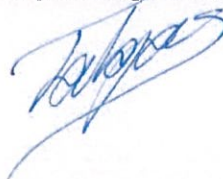
Department: Ceramic

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL
APPROVED

DOÇ.U.Tolga SAVAŞ

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

21.11./2019

Tuğba ÖZKAN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

